

Η διαδικασία της μάθησης μέσω της μουσικής παιδείας των παιδιών ανά ηλικία

Τα πρώτα χρόνια των παιδιών χαρακτηρίζονται ως την περίοδο ανάπτυξης των μουσικών ικανοτήτων.

Σε αυτή την περίοδο οι μουσικές ικανότητες βρίσκονται σε μια κατάσταση συνεχούς αλλαγής, η οποία επηρεάζεται άμεσα από τα θετικά ή αρνητικά ερεθίσματα του περιβάλλοντος.

Ήδη από τον πρώτο τους κιόλας χρόνο, τα παιδιά πειραματίζονται με τους ήχους, τη διάρκεια και το ρυθμό. Τα μωρά αυτής της ηλικίας έχουν και μουσική αντίληψη, μπορούν δηλαδή να ξεχωρίσουν το τονικό ύψος, ικανότητα απαραίτητη άλλωστε και για την κατάκτηση της γλώσσας. Είναι λοιπόν εμφανές ότι, κυρίως στα πρώτα χρόνια των παιδιών, η ανάπτυξη της γλώσσας και της μουσικής ακολουθούν μια παράλληλη πορεία. Για παράδειγμα, η ικανότητα των παιδιών να σχηματίσουν απλές προτάσεις αναπτύσσεται παράλληλα με την ικανότητά τους για αυτοσχέδια όργανα.

Μια μελέτη των αυτοσχέδιων τραγουδιών που τα παιδιά τραγουδούν όταν παίζουν, έρχεται να αναθεωρήσει την φιλολογία περί «προοδευτικής» ανάπτυξης του ρυθμού. Ο αυθόρμητος αυτοσχεδιασμός, που βγαίνει μέσα από την παιδική φαντασία κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού, οδηγεί τα παιδιά να επινοούν ρυθμούς περίπλοκους για την ηλικία τους. Σύμφωνα με την Μπάτσικ «τα παιδιά δεν ανέχονται ομοιόμορφους ρυθμούς στα στιχάκια τους». Γιατί, λοιπόν, όλες οι μέθοδοι διδασκαλίας στηρίζονται στην προοδευτική διδασκαλία, από το ευκολότερο στο δυσκολότερο και, κυρίως, γιατί όταν προσπαθούμε να διδάξουμε στα παιδιά κάτι πιο περίπλοκο, δεν τα καταφέρνουμε;

Ίσως η απάντηση να είναι τελικά πολύ απλή: κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού τα παιδιά δημιουργούν ρυθμούς και μελωδίες που τις ζουν με όλο τους το είναι, με το σώμα τους και με το νου τους. Στην τάξη όμως τα ίδια παιδιά καλούνται να αναπαράγουν ρυθμούς που είναι αποκομμένοι από την πράξη, γι' αυτό και δυσκολεύονται. Σε αυτές τις περιπτώσεις, λοιπόν, πρέπει ο δάσκαλος να βρει τρόπους να οδηγήσει το παιδί στη νέα γνώση χωρίς να του μπλοκάρει τον αυθορμητισμό. Είναι καλό, λοιπόν, να γνωρίζει κάποια βασικά στοιχεία για τα στάδια ανάπτυξης του παιδιού σε σχέση με τη μουσική, ώστε να μπορέσει να βρει τρόπους επικοινωνίας με τα παιδιά και να προσαρμόσει τη διδασκαλία του στις διαφορετικές ανάγκες της κάθε ηλικίας.

Τα παιδιά των τριών ετών είναι πιο παθητικά, έχουν την ανάγκη να ακούσουν πολλές φορές ένα τραγούδι και πάντα στο πλαίσιο ενός παιχνιδιού, προτού αρχίσουν και τα ίδια να τραγουδούν. Στην πραγματικότητα, τα παιδιά ξέρουν πολύ περισσότερα τραγούδια από αυτά που μπορούν να τραγουδήσουν. Αρχικά εμείς τραγουδάμε και παίζουμε, ενώ τα παιδιά ακούνε και συνοδεύουν με λίγες κινήσεις. Τα πρώτα παιχνίδια που εισάγονται είναι στον κύκλο, αρχικά με τα παιδιά καθιστά και αργότερα όρθια να περπατούν. Μιμητικές

κινήσεις, απλό περπάτημα στον κύκλο, γονάτισμα και απλές δραματοποιήσεις, είναι τα πρώτα μουσικά παιχνίδια. Στις πιο μικρές ηλικίες πρέπει να τραγουδάμε με κάθε παιδί ξεχωριστά, στοχεύοντας στην ανάπτυξη του ρυθμού τους (ένα πλήθος παραδοσιακών τραγουδιών - παιχνιδιών, όπως αυτά που παίζουν σε όλες τις χώρες οι γονείς με τα παιδιά τους, βοηθούν, με τις επαναληπτικές κινήσεις τους, στην απόκτηση ενός σταθερού παλμού). Αντίθετα, τα παιδιά των τεσσάρων ετών είναι πιο κοινωνικά, το μάθημα κατά συνέπεια στοχεύει σε όλη την ομάδα και όχι μόνο σε λίγα παιδιά. Αυτή ακριβώς η μετάβαση από πιο ανεπίσημες δραστηριότητες σε ένα οργανωμένο μάθημα είναι και μια σημαντική πρόκληση. Με τα παιδιά αυτής της ηλικίας αρχίζει και η εξερεύνηση του ρυθμού παράλληλα με τον παλμό.

Με τα **τετράχρονα παιδιά** οι δραστηριότητες μπορούν να επεκταθούν σε παιχνίδια κύκλου με πιο περίπλοκες κινήσεις, όπως γονάτισμα, παλαμάκια, αλλαγή κατεύθυνσης και ζευγάρια. Η μίμηση του δασκάλου-προτύπου παίζει και σε αυτή την ηλικία πρωτεύοντα ρόλο.

Τα παιδιά των πέντε ετών είναι πιο ανεξάρτητα και αγαπούν τα ομαδικά παιχνίδια. Τους αρέσει να μαθαίνουν διαφορετικά τραγούδια - παιχνίδια και να δημιουργούν δικά τους. Στόχος είναι τώρα η ατομική ανάπτυξη της προσωπικότητας του κάθε παιδιού και γι' αυτό πρέπει να βρούμε την ισορροπία ανάμεσα στις ομαδικές και στις ατομικές δραστηριότητες, που θα εμπλέξουν και τα ντροπαλά παιδιά. Μέσα από την ομαδική κίνηση, και κυρίως μέσα από τα παραδοσιακά παιχνίδια, το παιδί μαθαίνει να συντονίζεται ρυθμικά με την ομάδα. Παράλληλα, όμως, χρειάζεται και τις ατομικές δραστηριότητες που θα εξάψουν τη φαντασία του. Το σταδιακό χτίσιμο ενός κινητικού λεξιλογίου και όχι η τεχνητή αρτιότητα είναι ο βασικός στόχος διδασκαλίας γι' αυτή την ηλικία. Στα πέντε τους χρόνια τα παιδιά μπορούν να παίξουν πιο περίπλοκα παιχνίδια, που καταλαμβάνουν περισσότερο χώρο. Διπλοί κύκλοι, σχηματισμοί σε γραμμές ή σε αστέρια, κινήσεις αντικριστές μπορούν να ενσωματωθούν στα παιχνίδια τους.

Στην ηλικία των έξι με οκτώ χρόνων το παιδί παρουσιάζει έντονη σωματική και ψυχική ανάπτυξη. Η αύξηση του ύψους και η ανάπτυξη των εσωτερικών οργάνων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διδασκαλία. Σταδιακά το παιδί μαθαίνει να συνεργάζεται ουσιαστικότερα με την ομάδα, οπότε μπορεί να εκτελέσει καλύτερα τους ομαδικούς σχηματισμούς στον χώρο. Καθώς αναπτύσσεται η αίσθηση του χιούμορ, είναι σημαντικό τα παιχνίδια που επιλέγουμε να είναι διασκεδαστικά και ενδιαφέροντα.

Στα οκτώ με δώδεκα χρόνια το παιδί έχει καλύτερο συντονισμό κινήσεων, αυξημένη παρατηρητικότητα και μνήμη, αλλά και μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση. Αντιλαμβάνεται επίσης καλύτερα την έννοια της φόρας, αλλά και τον περιβάλλοντα χώρο. Κατά συνέπεια δεν ενδιαφέρεται μόνο για το παιχνίδι, αλλά και για τη μάθηση αυτή καθαυτή. Εδώ πρέπει επίσης να τονισθεί ότι, παρά τα γενικά χαρακτηριστικά των παιδιών, υπάρχει διάσταση απόψεων, ακόμη και ανάμεσα στους ερευνητές, σχετικά με τη μουσική ανάπτυξη του παιδιού. Πολλοί υποστηρίζουν ότι η ανάπτυξη ενός παιδιού είναι αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον του (γνωσιακή-αναπτυξιακή ψυχολογία). Σύμφωνα με τους κοινωνιοψυχολόγους, με πρωτεργάτη τον

Βυγκότσκι (Vygotsky) και τη θεωρία του για «τη ζώνη εγγύτερης ανάπτυξης», η ανάπτυξη του παιδιού μπορεί να υπολογιστεί κατά προσέγγιση, καθώς το πραγματικό αναπτυξιακό επίπεδο, όπως προσδιορίζεται με την ανεξάρτητη λύση προβλημάτων, δεν ταυτίζεται απαραίτητα με το εν δυνάμει αναπτυξιακό επίπεδο, που θα εκδηλωνόταν υπό την καθοδήγηση ενός ενήλικα ή ακόμη και άλλων, πιο ικανών συνομηλίκων.

Η διαδικασία μάθησης επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την άποψη που έχουμε για τη μουσική ανάπτυξη των παιδιών.

Αν, για παράδειγμα, κάποιος υποστηρίζει την ανεμπόδιστη ανάπτυξη του παιδιού, τότε πιθανότατα θα υιοθετήσει έναν τρόπο διδασκαλίας που στηρίζεται στη δημιουργικότητα. Αν όμως κάποιος είναι οπαδός της γνωσιακής ψυχολογίας, θα δομήσει τη διδασκαλία του σε πιο οργανωμένες δραστηριότητες που στηρίζονται σε στρατηγικές επίλυσης προβλημάτων.

Προτάσεις από την συνεργάτιδα

Χαρά Παπαμιχαήλ

Καθηγήτρια Πιάνου-

Μουσικοπαιδαγωγός

Πηγή:

<https://fagottobooks.gr/blog/diadikasia-mathisis-meso-mousikis-paideias/>